

Herindelingsvoorstel

*Wonen, werken,
recreëren in een
Maashorstgemeente*

*Landerd,
Januari 2016*

Raadsvoorstel herindeling

1	INLEIDING	2
1.1	AANLEIDING	2
1.2	ACHTERGROND EN WAT VOORAF GING	2
	VISIE LANDERD 2020	2
	VERKIEZINGEN 2014	3
	TWEE SPOREN IN 2015	3
1.3	ONTWIKKELINGEN IN DE REGIO	4
	OSS	4
	UDEN	4
	BERNHEZE	4
	MEIJERIJSTAD	5
	LAND VAN CUIJK	5
1.4	RIJKS- EN PROVINCIEBELEID	5
	TOETSINGSKADER	5
1.5	UITGANGSPUNTEN	6
	GELIJKWAARDIGHEID	6
	ZORGVULDIGHEID GAAT VOOR SNELHEID	6
	SAMENLEVINGSOPGAVEN	6
1.6	OVER DIT DOCUMENT	6
2	DE MAASHORST GEMEENTE	7
2.1	IDENTITEIT VAN DE MAASHORST GEMEENTE	7
	FOCUS OP GROEN EN RECREATIE	7
	KANSEN VOOR DE AGRARISCHE SECTOR	8
	OVERIGE ECONOMISCHE KANSEN	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
2.2	SAMENLEVINGSOPGAVEN	10
	LEEFBAARHEID IN DE DORPEN	10
	VOORZIENINGEN IN DE DORPEN	10
	BEREIKBAARHEID	11
	VERSTERKING VAN DE LOKALE ECONOMIE	11
	DOE DEMOCRATIE EN PARTICIPATIE	11
2.3	BESTUURSKRACHT EN REGIONALE SAMENHANG	12
	BESTUURSKRACHT	12
	BALANS IN DE REGIO	13
3	PROCES EN ORGANISATIE	14
3.1	FASE VERKENNING	14
3.2	RAADSBIJEENKOMSTEN	15
	ORGANISATIE	15

Herindelingsvoorstel:

HET COLLEGE VAN LANDERD ADVISEERT DE RAAD TE BESLUITEN OM:

- 1) OP GROND VAN DE UITKOMST VAN HET RAADPLEGEND REFERENDUM GEHOUDEN OP 25 NOVEMBER 2015 TE KIEZEN VOOR EEN HERINDELINGSVARIANT WAARBIJ DE GEMEENTE LANDERD WORDT HERINGEDEELD MET DE GEMEENTE UDEN EN (EEN GEDEELTE VAN) DE GEMEENTE BERNHEZE TOT EEN 'MAASHORST-GEMEENTE';*
 - 2) DE GEMEENTERADEN VAN UDEN EN BERNHEZE UIT TE NODIGEN OM VÓÓR HET ZOMERRECES VAN 2016 DRIE KEER BIJ ELKAAR TE KOMEN OM DEZE VARIANT NADER TE ONDERZOEKEN EN UIT TE (LATEN) WERKEN;*
 - 3) HET VERVOLGPROCES AFHANKELIJK TE LATEN ZIJN VAN DE UITKOMST VAN DEZE BIJEENKOMSTEN*
 - 4) EEN RAADSSTUURGROEP IN TE STELLEN OM STURING TE GEVEN AAN DIT PROCES.*
-

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 25 november 2015 heeft een raadplegend referendum plaatsgevonden over de toekomst van de gemeente Landerd. Alle inwoners van Landerd van 16 jaar en ouder is een aantal mogelijkheden voor de toekomst voorgelegd. De inwoners is gevraagd om hun voorkeur kenbaar te maken door één of meerdere opties te kiezen.

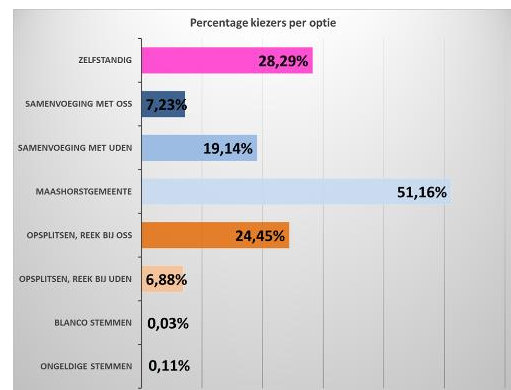
De mogelijkheden die zijn voorgelegd waren:

- De gemeente Landerd blijft zelfstandig en wordt niet heringedeeld;
- De gemeente Landerd wordt heringedeeld met de gemeente Uden;
- De gemeente Landerd wordt heringedeeld met de gemeente Oss;
- De gemeente Landerd wordt heringedeeld met de gemeente Uden en (een gedeelte van) de gemeente Bernheze tot een 'Maashorst-gemeente';
- De gemeente Landerd wordt opgesplitst: Schaijk bij Oss, Reek bij Oss en Zeeland bij Uden;
- De gemeente Landerd wordt opgesplitst: Schaijk bij Oss, Reek bij Uden, Zeeland bij Uden.

De opkomst van het referendum was 52%. Bij dit referendum mochten de kiezers meerdere opties aanvinken. Van het totaal aantal (bijna 9000) aangekruiste mogelijkheden was 37% voor de optie herindelen met Uden en (een gedeelte van) Bernheze tot een 'Maashorst-gemeente'. Meer dan de helft van de Landerse kiezers (51%) heeft deze optie aangekruist.

In de raadsvergadering van 10 december 2015 heeft de raad bij de duiding van de uitslag in meerderheid aangegeven dat het vormen van een Maashorst-gemeente met Uden en (een deel van) Bernheze de door een meerderheid van onze inwoners meest gewenste optie is.

Het college heeft de opdracht gekregen om deze optie nader uit te werken tot een concreet herindelingsvoorstel. Deze uitwerking ligt nu voor u.

1.2 Achtergrond en wat vooraf ging

De visie en doelstellingen van het college en de discussie over de zelfstandigheid van de kleinere gemeenten staan niet op zichzelf. Al langere tijd speelt in Brabant en overigens ook in de rest van Nederland, de discussie over bestuurskracht. In 2013 heeft de provincie Brabant in het kader van Veerkrachtig Bestuur, een bestuurskrachtmeting laten doen.

Visie Landerd 2020

Ook in Landerd wordt al langere tijd nagedacht over de (bestuurlijke) toekomst. In 2011 is de visie **Landerd 2020** vastgesteld, waarin de belangrijkste Landerdse kernwaarden zijn bepaald.

Een groen en gezond buitengebied, toerisme en recreatie, een sterk verenigingsleven, solidariteit en zorg voor elkaar. In 2013 hebben we onderzoek laten uitvoeren naar onze sterktes en zwaktes

door onderzoeksbureau Necker van Naem op de onderdelen regionale samenwerking, financiën, dienstverlening, bedrijfsvoering en bestuurbaarheid.

Verkiezingen 2014

Na de verkiezingen van 2014 is het politieke landschap gewijzigd door een nieuwe coalitie, met herindelen als belangrijkste doelstelling. Op 22 mei 2014 is door uw raad het Coalitieprogramma 2014-2018 vastgesteld, met als uitgangspunt dat de gemeente Landerd uiteindelijk zal gaan herindelen met één, meerdere of alle 'Maashorst-gemeenten'. De motivatie daarvoor luidde:

“De overheid wil naar grotere gemeenten om alle extra taken die de overheid de gemeenten oplegt te kunnen vervullen. Deze taken zijn nieuw voor de gemeente Landerd en bovendien gecompliceerd. De investering om zelf de kennis en capaciteit in huis te halen achten we onevenredig hoog en daarmee niet verantwoord.

Samenwerkingsverbanden met omliggende gemeenten kunnen het probleem slechts gedeeltelijk oplossen. De verschillende samenwerkingsverbanden zijn onoverzichtelijk (verschillende partners per samenwerkingsverband), en nog belangrijker: mandaten worden uit handen gegeven waardoor de democratische invloed van de burger wordt ondermijnd. Herindelen en daardoor aansluiten bij een groter geheel voorkomt het probleem en is de meest logische oplossing.”¹

Het college had zich ten doel gesteld om binnen een jaar na haar aantreden met een voorstel te komen over de toekomst van de heringedeelde gemeente Landerd. Het streven van het vorige college om dit binnen een jaar na aantreden te doen was een bewuste keuze. Dit sloot namelijk aan op de vraag die de provincie Brabant ons vorig jaar heeft gesteld.

“U wilt als sterke gemeente heldere keuzes maken over de samenwerking in de regio...[en]... zelf richting geven aan de ontwikkeling van uw gemeente. De verkenning van de samenwerking met de gemeenten Oss, Bernheze en Uden, onder de noemer van de Maashorst hebben wij met belangstelling gevolgd. ... Wij zijn benieuwd wat deze samenwerking in deze bestuursperiode concreet gaat opleveren. ...[en] ... vragen u dan ook, binnen een jaar na het aantreden van uw nieuwe college, te komen tot een bestuurlijk gedragen uitwerking met concrete doelstellingen over de toekomst van uw gemeente.”²

Twee sporen in 2015

Om te komen tot een voorstel zijn in 2015 twee parallelle sporen bewandeld:

1. Er is *inhoudelijk onderzoek* gedaan naar de behoeften van onze inwoners. De behoeften zijn vertaald naar samenlevingsopgaven. Deze worden verderop in dit document nog uitgebreid behandeld.
2. De *samenwerking* met de buurgemeenten en binnen een aantal samenwerkingsverbanden is geïntensiveerd. Daarbij hebben we de ontwikkelingen in onze buurgemeenten op de voet gevolgd.

Voor de raadsvergadering van 9 juli 2015 is op basis van de uitkomsten van beide sporen door het toenmalige college een voorstel ingediend om op korte termijn, per 1 januari 2019, een fusie aan te gaan met de gemeenten Uden en (een deel van) Bernheze.

Dit herindelingsvoorstel is tijdens de vergadering van 9 juli 2015 niet inhoudelijk besproken. In de vergadering is vooral gesproken over het proces. Uiteindelijk is een motie aangenomen om een

¹ Coalitieprogramma Kompas voor de toekomst 2014-2018

² Vervolg reactie van de provincie Noord Brabant op het rapport Veerkrachtig bestuur (25 maart 2014)

raadplegend referendum te houden over de toekomst van de gemeente. In de dagen die daarop volgden is een vertrouwensbreuk ontstaan, met de val van het college als gevolg.

Na het zomerreces is een nieuw college aangetreden. Op 3 september 2015 stelde uw raad het coalitieplan 2015-2018, "Samen maken we de toekomst" vast. Daarin staat:

*"We willen de mening van de bevolking weten over de koers die we gaan inzetten...Daarom komt er een raadplegend referendum op 25 novemberHierdoor hebben de inwoners daadwerkelijk wat in te brengen over de toekomst van de gemeente Landerd. De uitslag van het raadplegend referendum is de weg die de coalitie zal volgen."*³

1.3 Ontwikkelingen in de regio

Zowel bestuurlijk als ambtelijk is er het afgelopen jaar veelvuldig contact geweest met onze buurgemeenten. We werken immers intensief samen in regionaal verband. We doen dat onder andere in de Agrifood Capital (met 19 gemeenten in Noord-Oost Brabant), binnen de AS50 (met Oss, Uden, Bernheze en Veghel) en in Maashorst verband met Oss, Uden en Bernheze.

Ook onze buurgemeenten en samenwerkingspartners oriënteren zich op hun positie in de regio en zijn in beweging. De belangrijkste ontwikkelingen en standpunten binnen de ons omringende gemeenten zijn ook voor de (toekomst van) gemeente Landerd van belang.

Oss

De gemeente Oss heeft inmiddels ruim 90.000 inwoners verspreid over 23 kernen.

Oss heeft recent haar 'position paper' vernieuwd. Oss bouwt voort op de regionale koers, die ze koos in 2013. Oss gaat uit van regionale oriëntatie van haar inwoners en haar ommeland op het 'Maasland', waartoe ook Schaijk en Reek behoren. Ook de kern Heesch (gemeente Bernheze) hoort daar bij. In de aanloop naar het referendum in Landerd heeft Oss duidelijk aangegeven dat zij Schaijk en Reek graag ziet aansluiten bij de gemeente Oss.

Uden

De gemeente Uden heeft ruim 40.000 inwoners verspreid over 3 kernen.

Het college en de raad van Uden hebben in juli 2015 besloten dat ze zich onder andere samen met Landerd willen doorontwikkelen naar een Maashorst gemeente. Als 'stip op de horizon' ziet Uden een groene gemeente voor zich waarin Uden, Landerd, Bernheze en Boekel samengaan. "Een groene gemeente waar wonen, uitstekende voorzieningen en recreëren centraal staan." Deze ambitie is een vergezicht dat ook in fasen gerealiseerd kan worden.

Bernheze

De gemeente Bernheze heeft 30.000 inwoners, verspreid over 5 kernen. Bernheze heeft recent haar sterktes en zwaktes en haar positie in de regio laten onderzoeken. Het college van Bernheze heeft haar gemeenteraad in oktober 2015 geadviseerd om voorlopig zelfstandig te blijven en de

³ Coalitieprogramma Samen maken we de toekomst! 2015-2018

samenwerking binnen de AS50 te intensiveren. De raad heeft hiermee ingestemd, met daarbij de opmerking dat dit kan wijzigingen als er omstandigheden zijn die daartoe aanleiding geven.

Meijerijstad

De gemeenten Veghel, Schijndel en Sint Oedenrode vormen per 1 januari 2017 de nieuwe gemeente Meijerijstad. Deze nieuwe gemeente zal bijna 80.000 inwoners hebben, verspreid over 13 kernen.

Land van Cuijk

Ten zuid oosten van Landerd werken de gemeenten Grave, Cuijk en Mill & Sint Hubert intensief samen in de vorm van een ambtelijke fusie. Samen met gemeenten Boxmeer en Sint Anthonis vormen zij het 'Land van Cuijk'. Regelmatig wordt ook in het Land van Cuijk gesproken over de bestuurlijke toekomst van deze gemeenten.

1.4 Rijks- en provinciebeleid

Het uitgangspunt van het beleidskader herindeling van de provincie Noord Brabant is dat zij de voorkeur geeft aan herindelingen die van onderop ontstaan. De provincie wil geen herindelingen van bovenaf opleggen. Herindelingen die daarentegen vanuit het initiatief van de gemeenten zelf ontstaan, juicht de provincie veelal toe.

Toetsingskader

In het Beleidskader gemeentelijke herindelingen van het Rijk staan criteria waarmee het kabinet de gemeentelijke en provinciale herindelingsvoorstellen toetst. De provincie en het kabinet zullen een herindelingsvoorstel in ieder geval toetsen aan de criteria die in het kader hiernaast zijn opgenomen.

Maar een herindeling is geen wiskunde. Per geval is een afweging nodig op basis van de lokale en regionale omstandigheden, ontwikkelingen en context. Een afweging die voor de betrokken gemeenten leidt tot een versterking van de bestuurskracht. En die goed past binnen de regio waar de gemeenten in liggen. Wij zijn er van overtuigd dat de Maashorst gemeente aansluit bij al deze criteria

Toetsingscriteria

Draagvlak:

Voorstellen die op steun van alle betrokken gemeenten en (een meerderheid van) hun inwoners kunnen rekenen worden toegejuicht

Interne Samenhang en oriëntatie:

Het is wenselijk dat de nieuwe constellatie een interne samenhang kent (cultureel, sociaal, economisch en geografisch) die identiteit geeft aan de nieuwe bestuurlijke eenheid.

Bestuurskracht en vitaliteit:

In de nieuwe situatie worden maatschappelijke opgaven opgepakt, wettelijke taken adequaat vervuld en is er sprake van een vitale organisatie, die in staat is om burgerkracht te mobiliseren en te faciliteren

Regionale samenhang en evenwicht:

door de vorming van een nieuwe gemeente of door samenwerking moeten goede en evenwichtige regionale verhoudingen ontstaan.

Duurzaamheid:

Een nieuwe gemeente of samenwerkingsverband van gemeenten moet duurzaam in staat zijn de gemeentelijke taken uit te voeren. Voorkomen moet worden dat de nieuwe gemeente binnen afzienbare termijn (20-25 jaar) wederom met problemen geconfronteerd wordt die door een herindeling moeten worden opgelost.

1.5 Uitgangspunten

Bij het vormen van een Maashorstgemeente met Uden en (een deel van) Bernheze is een aantal uitgangspunten van belang.

Gelijkwaardigheid

We willen een nieuwe gemeente vormen op basis van gelijkwaardigheid. We voegen geen gemeente toe aan een andere bestaande gemeente, maar bouwen gezamenlijk aan iets nieuws. We hebben daarbij respect voor ieders bijdrage en tempo. Doel is om vanuit onze eigen kracht en ambitie, samen met andere gemeenten met eenzelfde kracht en ambitie, op basis van gelijkwaardigheid, te komen tot het vormen van een nieuwe gemeente.

Zorgvuldigheid gaat voor snelheid

De nieuwe gemeente dient een meerwaarde te hebben voor de inwoners van alle betrokken kernen. Het moet de samenleving vooruit helpen. We vinden het van belang dit proces zorgvuldig te laten verlopen met voldoende ruimte voor inbreng vanuit de samenleving.

Samenlevingsopgaven

Landerd heeft in 2015 onderzoek laten doen naar de toekomstige behoeften van de samenleving. Daarbij zijn onze inwoners, ondernemers en het maatschappelijk middenveld betrokken geweest. De behoeften zijn vertaald naar gemeentelijke opgaven. Deze samenlevingsopgaven zullen op de agenda van de nieuwe gemeente een prominente plek moeten krijgen.

1.6 Over dit document

In het volgende hoofdstuk wordt de nieuwe Maashorst gemeente beschreven, zoals Landerd die voor zich ziet. Wij verwachten hiermee een aantrekkelijke en duurzaam toekomstbeeld te hebben neergezet van een gemeente waarin het prettig wonen, werken en recreëren is. Dit beeld is nog globaal en moet verder worden uitgewerkt. Die uitwerking willen we graag met onze beoogde partners (Uden en Bernheze) oppakken.

Hoe we dat willen doen beschrijven we in het derde hoofdstuk, dat gaat over het proces en de planning.

2 De Maashorst Gemeente

Door het samengaan van de gemeenten Landerd, Uden en (een deel van) Bernheze ontstaat een groene Maashorst gemeente van maximaal 85.000 inwoners met een landelijke signatuur. Een gemeente die goed aan sluit bij de Landerse kernwaarden: een groen en gezond buitengebied, toerisme en recreatie, een sterk verenigingsleven, solidariteit en zorg voor elkaar.

Een dergelijke gemeente is groot genoeg om de uitdagingen waar gemeenten nu en in de toekomst voor staan goed aan te kunnen en biedt werkgelegenheid aan bijna 40.000 mensen. De politieke agenda van de Maashorst gemeente zal gericht zijn op wonen, dienstverlening en het behoud en gebruik van het 'groen', door natuur(beleving) en recreatie. Daar horen sterke kernen bij met een aantrekkelijk gevarieerd aanbod van voorzieningen en een cultuur van gastvrijheid en solidariteit.

2.1 Identiteit van de Maashorst gemeente

Door het samengaan van de gemeenten Landerd, Uden en (een deel van) Bernheze ontstaat een mooie groene gemeente rondom de Maashorst, als de groene schatkamer van deze gemeente die de omliggende kernen verbindt. De Maashorst is het grootste aaneengesloten natuurgebied in Brabant. De Maashorst is volop in ontwikkeling. Door de provincie Noord Brabant, de gemeenten en ondernemers wordt er 50 miljoen euro in het gebied geïnvesteerd. Dit komt voort uit de gedeelde opvatting dat de Maashorst veel mogelijkheden heeft op het gebied van economie, toerisme, recreatie en natuurbeleving. Dit bedrag komt ten goede aan de natuur en de economie van het gebied eromheen.

Focus op groen en recreatie

De Maashorst is de dragende factor waaraan de toekomstige gemeente haar identiteit ontleend. Dit effect kan versterkt worden door de Maashorst voor te dragen als Nationaal Park. Het zal leiden tot een onderscheidende en herkenbare identiteit waar men trots op is. De toeristen weten dit gebied al te vinden maar de potentie is vele malen groter. Het winkelhart in Uden met een regionale uitstraling en de gezellige dorpscentra in de kernen, bieden zowel onze inwoners als de

bezoekers van dit gebied voor elk wat wils. Er zal dan ook ruimte zijn om het bestaande aanbod van voorzieningen de komende jaren uit te breiden.

Het is dus in het belang van de inwoners van Landerd, Uden en Bernheze om de komende jaren de positionering van de Maashorst, samen met gemeente Oss verder te versterken en te concretiseren. Dat zal een grote boost geven aan de lokale economie, het toerisme, de werkgelegenheid en de leefbaarheid.

Ook voor inwoners van de dorpen die niet direct aan het natuurgebied de Maashorst grenzen, geldt dat zij zich thuis kunnen voelen in een gemeente die zich richt op groen, toerisme en recreatie. Zo zou bijvoorbeeld natuurgebied 'De Bleeken' in Loosbroek goed bij het recreatieve Maashorst concept kunnen passen. Maar ook de cultuur historische bezienswaardigheden, zoals 'Kasteel Heeswijk' en de 'Abdij van Berne' in Heeswijk-Dinther en de langgevel boerderijen in Vorstenbosch kunnen hierin een belangrijke functie vervullen. Zo is er voor ieder wat wils en voor alle burgers een reden om trots te zijn op hun gemeente.

Door het samenvoegen van de gemeenten Uden, Landerd en Bernheze zullen nieuwe verbindingen ontstaan. De nieuwe gemeente zal zich inzetten om deze nieuwe verbindingen te faciliteren, zowel figuurlijk als letterlijk. Wij vinden het van belang dat er in de Maashorst ook voldoende fysieke verbindingen ontstaan die de verschillende kernen en bezienswaardigheden met elkaar verbinden. We denken dan bijvoorbeeld aan (snel)fietsroutes en aan (alternatief) toeristisch openbaar vervoer.

Iedere kern in deze gemeente heeft ook haar eigen identiteit en heeft een natuurlijke binding met de omliggende dorpen. De identiteit van de kernen is en blijft belangrijk, nu maar ook in de heringedeelde gemeente. De inwoners halen veel kracht uit hun eigen gemeenschap en ontlenen veel van hun eigen identiteit aan de kern waarin ze leven.

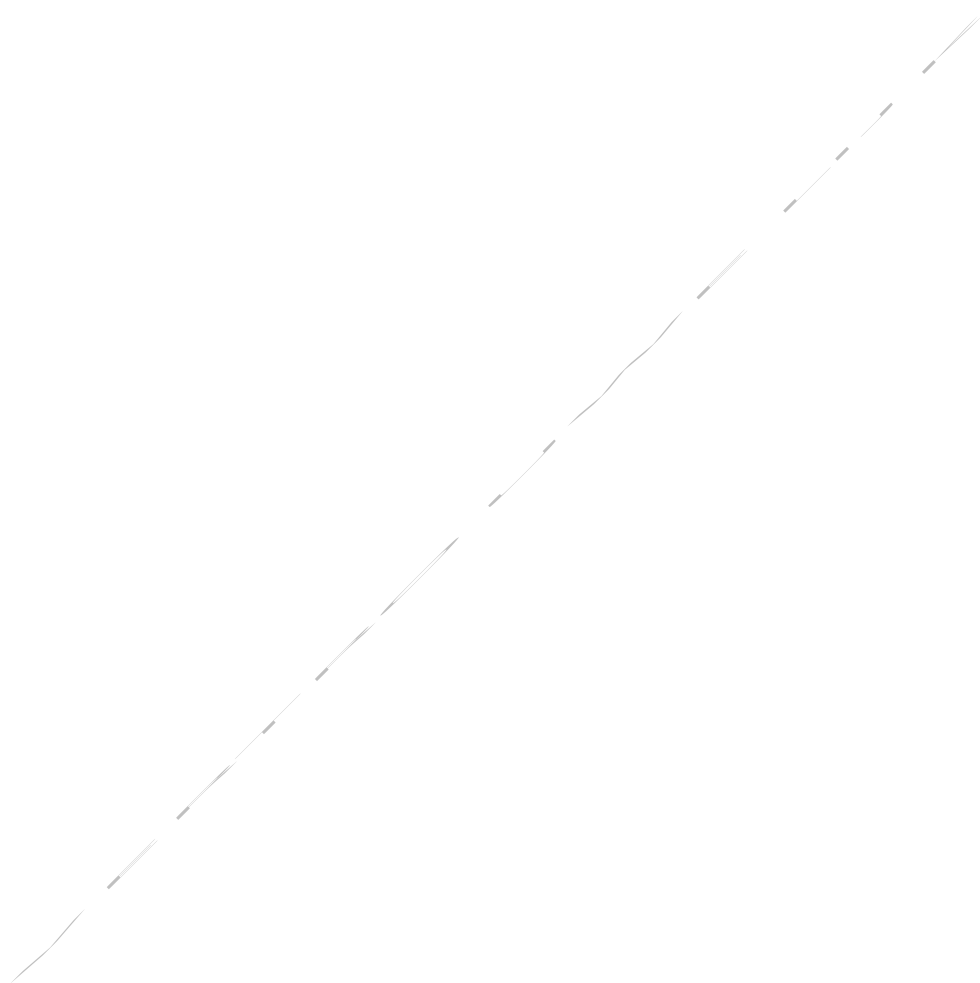
Kansen voor de agrarische sector

De investeringen in de Maashorst leiden niet alleen tot nieuwe kansen voor de recreatieve sector. Ook voor agrariërs ontstaan er nieuwe perspectieven. De combinatie van het boerenbedrijf met de mogelijkheden van het gebied, geeft nieuwe energie en elan. Daarnaast is de transitie van de agrarische sector en het verduurzamen van de primaire landbouw een urgente maatschappelijke opgave, die veel kansen biedt. Samen met gemeente Boekel en Uden is Landerd nu al een belangrijke trekker van de verduurzaming van de veehouderij binnen de regio Noord-Oost Brabant. De nieuwe Maashorst gemeente is centraal gelegen in de regio, als het groene hart van de Agrifood Capital. Bij het vormen van een nieuwe gemeente zal verder invulling gegeven worden aan de ambitie om te streven naar een duurzame, diervriendelijke en ecologische agrarische sector. Waar nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld die passen in de natuurlijke omgeving en die maatschappelijk worden geaccepteerd en gewaardeerd.

Overige economische kansen

Niet alleen recreatie en de agrarische sector bieden de Maashorst gemeente economische kansen. De gemeente Uden kent een levendige dienstensector die ook in de nieuwe Maashorst gemeente volop ruimte zal krijgen. Ook het ziekenhuis en aanpalende organisaties in de sector zorg en welzijn bieden veel werkgelegenheid. In deze sector doen zich tevens nieuwe kansen voor, door de vergrijzing en door technologische ontwikkelingen. Bijvoorbeeld op het gebied van domotica en andere hulpmiddelen. Ook voor de zorgeconomie biedt de ligging aan het natuurgebied de Maashorst vele mogelijkheden. Bijvoorbeeld door in te zetten op gezondheid en gezond leven. Een andere economische sector met potentie is de luchtbasis Volkel. Door de komst van de F35 naar Volkel ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor de 'maakindustrie', en voor het aantrekken van diverse technologische bedrijven.

2.2 Samenlevingsopgaven

Er zijn grote veranderingen gaande in de samenleving. We worden met zijn allen steeds ouder en de samenlevingsopbouw verandert. Er is sprake van een transitie in het sociale domein. Dit gaat gepaard met een transitie en uiteindelijk een transformatie van onze huidige maatschappij. Bij het vormen van een nieuwe gemeente kunnen deze ontwikkelingen van meet af aan een belangrijke plek krijgen in de wijze van besturen en het experimenteren van nieuwe bestuursvormen.

In het eerste half jaar van 2015 is een inhoudelijk onderzoek uitgevoerd naar de behoeften van de inwoners van Landerd. Bij dit onderzoek zijn inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties betrokken geweest.⁴

De resultaten zijn gebundeld in verschillende thema's. Per thema zijn de kernbehoeften van de inwoners vastgesteld en vertaald in opgaven. Deze samenlevingsopgaven zijn voor ons belangrijke bouwstenen voor de nieuwe gemeente.

Leefbaarheid in de dorpen

Belangrijk thema voor onze inwoners is de leefbaarheid van de eigen kern. Onder het motto 'Onskent-Ons' is gesproken over de leefbaarheid in de dorpen door sociale cohesie, door een sterk verenigingsleven en door te zorgen voor elkaar. De belangrijkste behoeften die daarbij horen zijn:

- Aandacht voor 'sociale kracht van de samenleving' en de mentaliteitsverandering en cultuuromslag die daarvoor nodig is.
- Slimme inzet van sociale netwerken, om maatschappelijke doelen te realiseren.
- Wederkerigheid als basisprincipe in onze samenleving.
- Vertrouwen in oplossingen van burgers en bedrijven.

De samenlevingsopgaven die hierbij horen zijn:

- Een open bestuurscultuur met vertrouwen in oplossingen vanuit de samenleving en ruimte om te innoveren en experimenteren.
- Faciliteren van wederkerigheid door hierop actief een beroep te doen en dit vast te leggen in beleid en het activeren van inactieven.

Voorzieningen in de dorpen

Een ander aspect van leefbaarheid is de aanwezigheid van (fysieke) voorzieningen. Onder het motto 'Er is hier (n)iets te doen'. Het gaat daarbij niet alleen om de aanwezigheid van winkels of een buurthuis. De belangrijke behoeften bij dit thema horen zijn:

- De gemeenschap bestaat meer uit kleinschalige systemen waarin elk individu zijn/haar kracht kan inzetten.
- Om elkaar te kennen zijn plekken/gebouwen nodig waar ontmoeting en voorzieningen zijn gecombineerd.
- Zowel generaties als dagelijkse activiteiten (werken, sporten, mantelzorg) zijn meer met elkaar verweven.
- Meer flexibiliteit in het gebruik van bebouwing en openbaar gebied. Bewoners en gebruikers bepalen meer zelf wat nodig/wenselijk is.

De samenleving opgaven die daarbij horen zijn:

- Het aantrekkelijk en levendig houden van de dorpskernen.

⁴ Meer hierover leest u in het boekje "Resultaten Behoeften Onderzoek", De toekomst van Landerd is van ons allemaal.

- Fysieke ruimte bieden voor ontmoeting en slim combineren van faciliteiten voor multifunctioneel gebruik. Letterlijk en figuurlijk ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving.
- Actief inzetten op het ontwikkelen en ontsluiten van digitale platformen.

Bereikbaarheid

Inwoners van Landerd zijn regionaal georiënteerd als het gaat om sport, scholing, winkelen en andere activiteiten. Niet alles hoeft in de kernen zelf aanwezig te zijn, maar voorzieningen moeten wel goed bereikbaar zijn. Binnen het thema 'Alles binnen bereik' zijn een aantal belangrijke wensen voor de toekomst benoemd:

- Bereikbaarheid van het platteland, zowel traditioneel als innovatief (digitaal).
- De directe omgeving geschikt maken en houden voor ontspanning.
- Actief beschermen en behouden van natuur.
- Toegankelijke zorg door innovatieve (digitale) organisatie en omkijken naar elkaar.

De samenleving opgaven die daarbij horen zijn:

- Het beschermen en behouden van de groene ruimte en de voorzieningen in de directe leefomgeving van mensen.
- Het ontwikkelen van een digitale infrastructuur en het aanjagen van nieuwe diensten, zoals bijvoorbeeld digitale zorgconsults of boodschappendiensten.
- Het behouden en ontwikkelen van een fysieke infrastructuur gericht op bereikbaarheid.
- Het benutten van de kracht van de Maashorst door inzetten op intensief toerisme (beleving).

Versterking van de lokale economie

Onze inwoners hechten aan het versterken van ondernemerschap en recreatie, door optimaal gebruik te maken van de kansen die onze omgeving biedt. De Maashorst is daarbij een drijvende kracht. De belangrijkste behoeften die zijn uitgewerkt onder het motto 'Werk aan de Winkel' zijn:

- Koesteren, investeren en benutten groene omgeving.
- Regionaal sterk economisch profiel door slim benutten en profileren bestaande potentie.
- Binding jeugd door maatwerk in onderwijs en perspectief op werkgelegenheid in de regio.
- Vormen van ondernemen die beter aansluiten en inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

De samenleving opgaven die daarbij horen zijn:

- Het nog beter op de kaart zetten van de Maashorst als natuur en recreatiegebied.
- Het versterken en faciliteren van de samenwerking met onderwijs, ondernemers en andere overheden.
- Het intensiveren van de samenwerking met lokale ondernemers.
- Het belonen van sociaal ondernemerschap en het binnen de kaders maximaal faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving.

Doe democratie en participatie

In het onderzoek hebben onze burgers aangegeven dat ze meer willen mee praten en beslissen. Meer dan in het verleden willen zij betrokken zijn bij het tot stand komen en realiseren van gemeentelijk beleid. Zij willen de besluitvorming op een passend schaalniveau. Ook wie er

besluiten neemt en hoe, kan per onderwerp of per thema verschillen. Binnen het thema 'Mensen maken het dorp' dat als rode draad door het onderzoek liep, zijn als belangrijke behoeften genoemd:

- Meedoen als basisprincipe van de samenleving.
- De gemeenschap en burger nemen meer initiatief om de samenleving op allerlei terreinen vorm te geven.
- Besluitvorming vindt plaats op schaalniveau dat past. Wie beslist wordt situationeel bepaald.
- Een kleine overheid die de zelfbeslissende gemeenschap faciliteert, bemiddelt bij conflicten en zorgt voor minderheden en individuen.

De samenleving opgaven die daarbij horen zijn:

- Een terugtrekkende overheid vraagt om een andere houding van de burger. Het principe van *wederkerigheid* (samen de schouders er onder, elkaar aanspreken en een 'voor wat hoort wat' mentaliteit) moet worden omarmd. Meer verantwoordelijkheid gaat dan gepaard met meer morele verplichting.
- De *rol van de overheid verschuift* van beleidmaker en initiator, naar bemiddelaar en facilitator. Dit vraagt mogelijk om een ander besturingsfilosofie. Anderzijds zijn er wettelijke taken en verplichtingen die deze nieuwe rol mogelijk in de weg staan.
- De gemeente heeft de taak om de zeggenschap zo optimaal te faciliteren. Om het mensen zo makkelijk mogelijk maken om mee te doen, kunnen hiervoor moderne technieken en technologische mogelijkheden worden ingezet.

Deze samenlevingsopgaven zijn voor ons belangrijke bouwstenen voor de nieuwe gemeente. Dergelijke behoeften en opgaven leven naar verwachting ook in onze buurgemeenten, waarmee we de Maashorst gemeente willen vormen. Wij willen deze thema's daarom op korte termijn verder uitwerken, bij voorkeur samen met onze toekomstige fusiepartners. In de gesprekken met de gemeenteraden van Uden en Bernheze zullen deze thema's een belangrijke rol spelen.

2.3 Bestuurskracht en regionale samenhang

Het vergroten van de bestuurskracht is een veelgehoord argument bij herindelingen. Maar ook bij schaalvergroting blijven regionale samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen noodzakelijk. Vaak speelt dan de discussie van de democratische legitimatie. De directe beïnvloedbaarheid en zeggenschap bij een gemeenschappelijke regeling is minder dan in de eigen gemeente.

Bestuurskracht

Belangrijkste vraag in dit verband is of een gemeente in staat is haar taken op een goede manier te vervullen. Een gemeente moet groot genoeg zijn om de uitdagingen waar gemeenten nu en in de toekomst voor staan goed aan te kunnen, terwijl de afstand tussen burger en bestuur nog steeds overbrugbaar is. Een gemeente moet in staat zijn initiatieven vanuit de samenleving te stimuleren en ondersteunen. Anderzijds moet de gemeente een vangnet kunnen bieden voor mensen die ondersteuning nodig hebben. Hiervoor is een professioneel, daadkrachtig bestuur nodig en een dito organisatie.

Wij zijn ervan overtuigd dat het schaalniveau van een Maashorst gemeente passend is om op een goede manier invulling te geven aan de samenlevingsopgaven die voor ons liggen. Op dit schaalniveau kunnen we een nieuwe gemeente bouwen waarin de behoeften van onze inwoners uit het onderzoek Toekomst van Landerd een plek kunnen krijgen. Deze nieuwe Maashorstgemeente is beter in staat om effectieve oplossingen voor economische en maatschappelijke opgaven te vinden. Onder andere door het versterken van de wisselwerking tussen stedelijk en landelijk gebied.

Een gemeente met deze omvang biedt voldoende uitdaging voor professionele bestuurders. Het aantal kandidaat-bestuurders zal groot genoeg zijn. Door focus en schaalvergroting kan er meer invloed worden uitgeoefend binnen de regio dan nu het geval is. Bovendien is de kans dat een bestuurder in een Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd is, groter bij minder gemeenten en wanneer een gemeente groter is. De gemeente is echter niet zodanig groot dat de verhouding tussen de bestuurskracht en bureaucratie uit balans raakt.

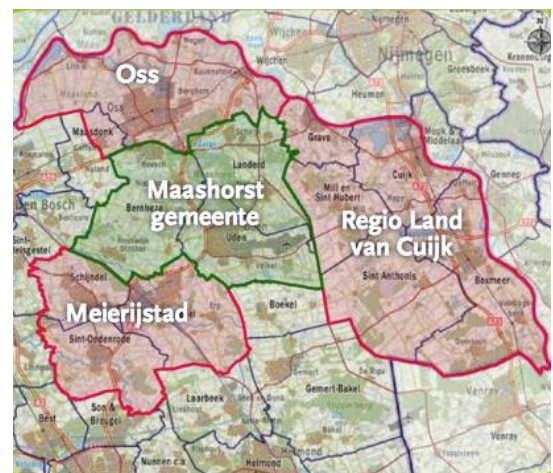
Door de schaalvergroting wordt ook de kwetsbaarheid van het ambtenarenapparaat verkleind en kan voldoende specialisatie in huis worden gehaald. Hierdoor ontstaan er meer mogelijkheden om goede medewerkers aan ons te binden.

Balans in de Regio

De regionale samenhang en het evenwicht in Noord Oost Brabant is aan verandering onderhevig. De gemeente Oss is de afgelopen jaren gegroeid tot een grote gemeente en ook Veghel maakt samen met Schijndel en Sint-Oedenrode een stap naar een grotere gemeente 'Meierijstad'. In dat nieuwe evenwicht past een groene Maashorst gemeente van vergelijkbare grootte heel goed. Zeker omdat deze gemeente met een specifieke focus op wonen, dienstverlening en 'groen', complementair is aan andere gemeenten in de regio.

Door de vorming van een Maashorst gemeente ontstaan er in de regio Noord Oost Brabant vier grote gemeenten/gemeentelijke samenwerkingsverbanden, die allen ongeveer even groot zijn.

Oss	23 kernen, 160 km ² 89.844 inwoners 39.790 werkgelegenheid
Maashorst gemeente	11 kernen, 227 km ² 86.106 inwoners 39.470 werkgelegenheid
Meierijstad	13 kernen, 185 km ² 79.239 inwoners 44.560 werkgelegenheid
Regio Land van Cuijk	33 kernen, 350 km ² 88.287 inwoners 36.760 werkgelegenheid

Door de specifieke focus en identiteit is de nieuwe gemeente complementair aan gemeenten zoals Oss en Meierijstad met een meer stedelijk, industrieel karakter. De nieuwe Maashorst gemeente is centraal gelegen in de regio en heeft als het groene hart van de Agrifood Capital haar eigen functie in de regio. Zij zal daardoor een waardevolle samenwerkingspartner zijn. Niet alleen voor de directe buurgemeenten, maar ook voor andere gemeenten, overheden en organisaties in de regio Noord Oost Brabant.

3 Proces en organisatie

In het plan van aanpak van 2014 is het herindelingsproces beschreven en verdeeld in fases.

Een herindelingsproces ziet er uit zoals in onderstaand schema. Een aantal stappen zijn wettelijk verplicht en vastgelegd in de wet Arhi. Deze wet treedt in werking wanneer alle betreffende gemeenten een gelijkkluidend raadsbesluit tot herindeling hebben gekozen.

Voor de fase daar aan voorafgaand, de verkennende fase, zijn geen wettelijke stappen vastgelegd. Ieder gemeente is vrij om deze stap op haar eigen manier te doorlopen.

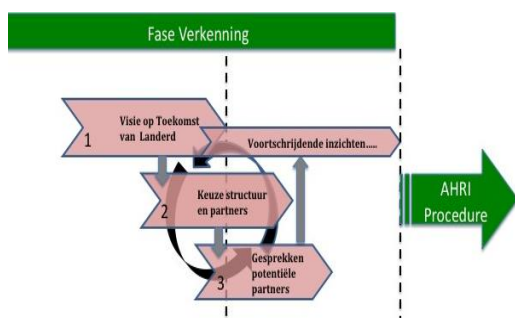
ARHI PROCEDURE			
Fase 1 Verkenning	Fase 2 Vorbereiding	Fase 3 Besluitvorming	Fase 4 Implementatie
Start: Coalitie akkoord	Start: Raadsbesluit	Start: Wetsvoorstel	Start: Besluit 2 ^e kamer
Resultaat: Procesafspraken Verkenning Toekomstvisie	Resultaat: Herindelings ontwerp Zienswijzen Herindelings advies	Resultaat: Herindelingswet vastgesteld Visiedocument Bijzonderheid- preventief toezicht provincie	Resultaat: Ambtelijke organisatie (technisch) gefuseerd. Startdocumenten raad gereed
Einde: Raadsbesluit	Einde: wetsvoorstel	Einde: vaststelling Rijk	Einde: start nieuwe gemeente

Doorlooptijd gemiddeld 2 jaar

In geval van de Maashorst gemeente die we voor ogen hebben zal de Arhi procedure ingaan wanneer de raden van Uden, Bernheze en Landerd allemaal een raadsbesluit hebben genomen tot het vormen van een Maashorst gemeente. Tot die tijd bevinden we ons in de fase Verkenning.

3.1 Fase Verkenning

Landerd wil een herindeling waarbij de inhoud voorop staat. Daarom is er voor gekozen om eerst een toekomstvisie op te stellen. Dat is in dit geval gebeurd door het uitvoeren van een behoeften onderzoek onder de bevolking van Landerd. Dit onderzoek ligt mede aan de basis van de visie op de Maashorst gemeente zoals beschreven in hoofdstuk 2.

In het plan van Aanpak was de fase verkenning verdeeld in 3 stappen.

In de eerste is het behoeftenonderzoek uitgevoerd.

In stap twee is dit vertaald naar een visie op de Maashorstgemeente in de vorm van een fusie met Uden en (een deel van) Bernheze

We staan nu aan de vooravond van stap 3, waarin we de gesprekken aan gaan met onze gewenste fusiepartners.

3.2 Raadsbijeenkomsten

Eerder dit jaar hebben de gemeenteraden van Uden, Bernheze en Landerd elkaar ontmoet, op uitnodiging van Uden. Toen is afgesproken een vervolggesprek te plannen om verder te praten. Wij stellen voor dat de gezamenlijke gemeenteraden van Uden en Bernheze vóór de zomer drie keer bijeenkomen om het concept 'Maashorst gemeente' verder te verkennen.

Inmiddels hebben alle betreffende gemeenteraden hun standpunten bepaald. De startpositie van de verschillende raden verschilt.

- In Landerd heeft een referendum plaatsgevonden waar een meerderheid van de bevolking zich heeft uitgesproken voor een Maashorstgemeente met Uden en (een deel van) Bernheze. De Landerdse gemeenteraad wil deze optie graag verder uitwerken.
- In Uden heeft de raad zich in juli 2015 uitgesproken over een gewenste richting. Uden wil naar een groene gemeente waarin Uden, Landerd, Bernheze en Boekel samengaan. "Een groene gemeente waar wonen, uitstekende voorzieningen en recreëren centraal staan". De raad van Uden heeft aangegeven dat dit ook in meerdere fasen gerealiseerd kan worden. Een eerste stap met alleen Landerd, Bernheze of Boekel sluiten zij nadrukkelijk niet uit.
- In Bernheze heeft de gemeenteraad in oktober 2015 besloten om voorlopig zelfstandig te blijven. Wel heeft zij daarbij aangegeven open te staan voor andere mogelijkheden, wanneer er zich omstandigheden voor doen die daar aanleiding toe geven. Toen de raad van Bernheze dit besluit nam was het concept Maashorst gemeente binnen Landerd even 'van de baan' door het aangekondigde referendum. Inmiddels heeft een meerderheid van de bevolking en de politiek in Landerd zich uitgesproken vóór een Maashorst gemeente met (een deel van) Bernheze.

Tijdens deze bijeenkomsten kan de Landerse gemeenteraad de visie op de Maashorst gemeente nader toelichten. Op basis van de reacties van de andere gemeenten zal de visie verder worden aangescherpt en bijgesteld.

Organisatie

In deze fase van het proces zijn de gemeenteraden aan zet, als hoogste bestuursorgaan binnen de gemeenten. Wij verwachten dat het vervolg van deze verkenningsfase een dynamisch proces zal zijn, wat we gezamenlijk met andere gemeenten doorlopen met respect voor ieders inbreng. Het opstellen van een tot in detail uitgewerkt plan van aanpak (op dit moment) doet geen recht aan dit proces.

Binnen de organisatie van Landerd zullen we een projectgroep in het leven roepen. Deze projectgroep voert samen met het college voorbereidende en ondersteunende werkzaamheden uit en volgt nauwkeurig de ontwikkelingen in de buurgemeenten. De samenwerking met deze gemeenten zullen we onverminderd voortzetten en waar mogelijk intensiveren. Daarnaast stellen we een raadsstuurgroep voor (met vanuit ieder partij een vertegenwoordiger) om richting te geven aan dit proces. Deze stuurgroep zal samen met de projectgroep en het college de raadsbijeenkomsten voorbereiden en de raad faciliteren met alle middelen die nodig zijn om de Landerdse visie goed over te brengen.

In de loop van dit proces kan dit worden uitgebreid met een klankbordgroep vanuit de samenleving.